

הרה"ג יחיא צברי

"ההבדל בתפילות אצלנו, הוא 'דינא דגמרא'"

הרה"ג יחיא צברי, עלה לארץ בגיל 18. "הייתי מבוגר יחסית, אימי ע"ה נפטרה כשהייתי צעיר, התחתנתי כאן בארץ בערך גיל 19, בתימן למדתי אצל סבא שלי זצ"ל, שהוא היה שם ה"מלמד דרדקי". אני בעצם דור שלישי במשפחה, שהיו קמים עוד לפני חצות הלילה.

אני זוכר כשהייתי ילד קטן, הייתי רועד מקור, היינו לובשים גלימה כמו של כהן הדיוט והיה קר, אבל הסבא שלי לא ויתר לי. הייתי הולך לישון אצלו והוא היה מעיר אותי. השעון שלו היה מתי שבשמיים רואים צורת "עגלת תאומים", ולפי זה הוא היה יודע בערך את הזמן...

"בבוקר כשהאיר, התחלנו להניח תפילין, לפי הנוסח הבלאדי, ברוך שאמר וכו', אומרים הכל בקול יחד ומדייקים, בשעה הזו כולם היו נמצאים כבר בבית הכנסת ואומרים ביחד בקול מההתחלה ועד הסוף יחד. ממש 'ויען כל העם ויאמרו'. ההבדל בתפילות אצלנו, הוא 'דינא דגמרא', שאצלנו אחד מברך ומוציא את כולם.

"אגב, גם כאן בארץ היינו קמים מוקדם, ("עד היום הוא קם ב-1 בלילה... – מציינים הנוכחים") אבל לא מעירים את שאר הציבור. היה אחד בת"א שניסה להעיר את האנשים מוקדם כמו בתימן, הוא קיבל מכות. אמרו לו, אנחנו רוצים לישון..."

"כשהגענו לארץ, הגענו קודם לראש העין, היה לי חבר בשם שלמה שסחב אותי לשיבת מקור חיים בירושלים. הייתי גם תקופה בשיבת תומכי תמימים, וגם בבית מדרש להוראה.

את השידוך שלי קיבלתי ג"כ בדרך נס. אחרי החתונה למדתי בכולל היכל התלמוד בת"א אצל הרב לסיצין, הוא לא רצה לקבל אותי, כי לא היה לו כסף לשלם לי כאברך אמרתי לו, אם אתה לא רוצה לשלם לי, אלמד בחינם, אז הוא הסכים, נתן לי 40 לירות בחודש. כשנולדה בתי, הוסיף לי עוד 10 לירות, אח"כ עוד 10 לירות...

הסיפור ששמענו מהרב צברי, מלמד משהו על היחס שהיה אז אל הקהילה התימנית. "למדתי שחיטה והציעו לי ללכת לאגודת השוחטים. ניגשתי לרבנות, אמר לי הרב אונטרמן, זה לא תלוי בנו, לך אליהם – אם הם יקבלו אותך תבוא ותיבחן על ההלכות אצלי, אם הם לא יקבלו אותך – לא יעזור לך שתדע את כל ההלכות, אפילו תהיה גאון הדור.

"הלכתי לאגודת השוחטים, אמר לי שם משהו: יש לנו 2 תימנים, זה כבר יותר מדי בשבילנו, הם הרסו אותנו...", הראש כולל שלי נתן המלצות חמות והסביר, שמצבי הכלכלי קשה.

"היה לי ידיד בשם שלמה כהן, שהיה עסקן ציבורי מטעם מפא"י. הלך אליהם ואיים שאם אני לא אתקבל לעבודה, הוא יקים אגודה ממשלתית לשחיטה במקומם. האיום הזה עבד ותחת האיום הזה קיבלו אותי לעבודה. כעסתי עליו בהתחלה ולא הבנתי מדוע הוא איים בשבילי, אבל התחלתי ב"ה לעבוד והיו מרוצים ממני, עבדתי שם מעל ל-30 שנה".

"הייתי בן בית אצל הרב לנדא". הגר"י לנדא זצ"ל באירוסין של הגר"ש מחפור

ושל חוס. פעם הייתה 'יראת הרוממות', היום אנחנו בדור שכל אחד כמעט מרשה לעצמו לדבר על רבנים, על גדולי הדור, אין יראת כבוד. כל אחד שבקושי ניגב את החלב מהשפתיים, כבר פותח פה נגד גדולים. השם ירחם. רוצים כנראה לקרב את המשיח בעזרת חוצפה יסגיה..."

"בא פעם אחד המשגיחים לרבי מיכל יהודה ליפקוביץ, אמר לו, מה אני צריך לשאול את התלמיד כדי לעמוד על טיבו ולדעת אם לקבל אותו או לא. אמר לו רבי מיכל יהודה, 'אל תשאל אותו כלום, תשאל את עצמך, האם אתה מסוגל לאהוב אותו או לא, ואם אתה לא מסוגל, אז תעשה לו טובה ואל תקבל אותו'. 'הרב צריך להיות גם אבא, הוא צריך להרגיש לילד את אותה האהבה שהוא חש לבנו. בתימן זה היה כך, וגם הילדים היו מעריצים את האבא, כמו את המורי. צריך קודם כל הרבה אהבה והרבה חוס, זה הבסיס היום לחינוך'."

הרב פנחס קורח: הדברים שנאמרו, נכונים לארץ. יש היום פער גדול בחינוך, פער גדול במידות. אינו דומה הדור האחרון והדור שקדם לו, לדור של היום. לזה של היום יש ביטחון עצמי גדול, מרשה לילד להתלונן על אביו, על המלמד, לכן היום השיטה היא באהבה, שמאל דוחה וימין מקרבת. אז המידות היו טובות והחינוך תקיף. לא היה משהו שלא היה בקי."

היום אין בושת פנים

הרב שלמה קורח: "היום אין בושת פנים. זו גמ' מפורשת, שמי שאין לו בושת פנים, בידוע שאבותיו לא עמדו על הר סיני. היום אפילו אצל החרדים אין בושת לילדים. ילד שיש לו ב"ה בושת פנים, נקרא מופנם, חסר ביטחון עצמי... מי שהוא עדין נפש, נקרא 'נחנח', מי שוותן, נקרא 'פראייר'. לכן, כשבאים אלי להתייעץ בשידוכים, אני אומר תקח או תיקחי, הכי 'פראייר', זה הכי טוב שיש. זה בשתי מילים ההבדל, בין מה שהיה שם לבין החורבן של היום."

הרב יחיא צברי: "אני זוכר, כשהייתי עולה לספר תורה, אבא ז"ל הודיע לי, שמקסימום טעות אחת או שתיים, 'בשלישית אתה יורד מהספר'. אז, התביישו בפני אנשים לא לדעת. היינו צריכים להיות זהירים ומרוכזים בזמן שלומדים. אצלנו היו לומדים ושואגים בכל הכוח, ככה עד שהיינו יודעים הכל בעל פה. לא היה אחד שלא היה יודע לקום ולקרוא בספר תורה. איפה יש את זה היום. זהו דור שלא מסוגל."

אולם בשאלה האם לדעתם צריך היום

"אבל לא רק המבטא: יש גם את קריאת התורה, התרגום הצמוד, הילדים שעולים לתורה, קוראים הלל בקירוי, שזה אומר הש"ץ מקריא קטע קטע את ההלל וכולם עונים אחריו. כל התפילה התימנית שונה לחלוטין."

ובהזדמנות הזו הרבנים נוגעים בדיון הישן, האם יהדות תימן הייתה מנותקת ממרכזי היהדות ולכן פסקיה לא תמיד דומים לאלו שנתקבלו בשאר תפוצות ישראל.

"יש כאלו שחושבים, שיהדות תימן הייתה מנותקת, לא היו להם ספרים, וכשבאו לארץ התייחסו אליהם כאילו שלא למדו ואין להם מסורת. האמת היא, שבתימן המסורת נשמרה יותר טוב ממה שבמקומות אחרים. במהלך השנים התגלו חילופי אגרות עם הקהילות באירופה, היו אצלם ספרים מזמן הגאונים ומזמן הראשונים, שלא נמצאו במקומות אחרים. היו בתימן מדרשים, מכילות, ירושלמי, דברים שנשמרו רק שם. מרכזי יהדות תימן שמרו תמיד על קשר עם מרכזי היהדות בעולם. מי שכתב שיהדות תימן הייתה ללא ספרים ולכן פסקו כמו הרמב"ם, טעה. משהו כנראה הטעה אותו, כשאמר לו שבתימן לא היו ספרים. גדול חכמי תימן, מהרי"ץ, כתב חיבור, ואחד החוקרים ספר ציטוטים מ-400 ספרים שמשולבים בתוך החיבור הזה, אז איך ניתן לומר שבתימן היו מנותקים מן הספרים..."

האבן מתחת לסנטר

אחד הסממנים הבולטים ביותר בחינוך התימני, הייתה הקשיחות בו הוא התאפיין, אם ניתן להגדיר זאת כך. הדבר המפורסם ביותר מבחינת זאת, הינה האבן, שע"פ הסיפורים נדרשו הילדים בתימן להחזיק צמודה לגוף באמצעות הסנטר, וכך לא להרים את ראשם מהספר ומהלימוד.

ההצלחה המכסימלית של השיטה של אז, לעומת ההצלחות הנמוכות הרבה יותר של שיטות החינוך והלימוד כיום, מעוררות לא פעם את השאלה, האם כדאי היה לחזור לשיטות של תימן. אך אליבא דהרבנים, התשובה היא ברורה ונחרצת:

הרב טיייר: "השיטה היום צריכה להיות כמו שאמר החזו"א, שמאל דוחה וימין מקרבת - אבל צריך שממאל תהיה 'משותקת'. כולם יודעים שכשהחזו"א היה בוחן, הוא היה שואל שאלות שכולם היו יכולים לדעת. רק כדי לקרב לקרב ולקרב. פעם היה תקיפות ומורא, אז זה התאים. פעם לא היה מושג שילד יעז להסתכל לאביו בעיניים, היום זה לא מתאים, והחינוך צריך להיות באופן של 'קירוב'

הרה"ג פנחס קורח

"עוד לפני העלייה למטוס, גזזו לנו את הפאות"

"באתי לארץ בשנת תש"י, הייתי בן 9, למדתי שם אצל אבי מורי, היה שם בית ספר בדור האחרון ממש, אבי היה מהמנהלים שם, היו 5 כיתות. בדרך עברנו תלאות גדולות, חלק מהילדים נפטרו, עוד לפני העלייה למטוס, כבר גזזו לנו את הפאות והחליפו לנו בגדים. שינו את צורתנו, בגדים אחרים לנשים ולגברים. הגענו לראש העין, ומיד עברנו לירושלים, שם למדתי בת"ת תורה אור, אח"כ עברנו לעמידר, אח"כ לת"ת של יסודי התורה. אבי מורי דאג שאלמד במקום חרדי, השאר שלחו למקומות חילונים ואבי היה אומר, שזה בבחינת 'נותן זרעו למולך'..."

"מהמחזור שלי יצאו ב"ה הרבה בני תורה. כשסיימתי שם, בסייעתא דשמיא ובהשתדלותו המרובה של הרב שלמה קורח, יצאתי לשיבה בהוד השרון של הרב אדלשטיין, זכיתי להיות בן בית אצל הרב אדלשטיין, עשינו אצלו שימוש."

משם נכנס לשיבת פוניבז', וזכה להיות שם כ-30 שנה, בשיבה ובכולל והיה קשור לר' שמואל ולמשגיח ר' חצ'קל לוינשטיין.

כיום עומד בראש קהילת "שערי הלכה" ובראש כולל בקרית ספר והוציא ספרי קודש רבים.